

6 en zakelijke kritiek op De Jong door – anders dan veelal het geval is in de massamedia, die zich blijkbaar nauwelijks kunnen onttrekken aan de ban van zijn knappe regie tijdens persconferenties. Zijn gemoraliseer, zijn pathetische toonzetting, het oncontroleerbare van zijn uitspraken, zijn kroniekmatige aanpak, het gebrek aan thematische analyses van structuren en processen, zijn blindheid voor de werking van onpersoonlijke maatschappelijke krachten, zijn onevenwichtige behandeling van de stof – meer bepaald door wat toevallig bekend is dan door probleemgericht onderzoek – zijn wijdlopiegheid, de gebrekkige annotatie, het gemak waarmee hij zijn bron als juist dan wel onjuist accepteert, zijn ongebreidelde voor- en afkeuren – ten aanzien van met name personen –: het is alles voer voor historische kritiek.

Maar De Jong trekt er zich niets van aan. Onverdroten gaat hij verder. Het zou onredelijk zijn anders te verwachten. Hij kan nu eenmaal niet anders. Er schuilt iets groots in deze noeste onverstaanbaarheid, even zo goed als iets eigenzinnigs. Maar is het een wonder dat de kritiek verstomt? Men kan toch niet telkens opnieuw met dezelfde litanie van klachten voor het front treden, iedere keer dat er weer een deel van het grote geschiedwerk van de pers komt? Dan blijft niets anders over dan te proberen De Jong op feitelijke onjuistheden te betrappen. Wie daaraan lol beleeft moet het maar zeggen.

Laat ik eindigen met te vragen of het anders en beter had gekund. Voor mij lijdt het inderdaad geen twijfel, dat de wetenschap beter gediend zou zijn geweest met thematisch opgezette, probleemgerichte en analytische deelstudies, geschreven door specialisten. Ik ben er tegelijkertijd zeker van, dat zo'n soort geschiedschrijving nooit die weerklank bij een breed publiek gevonden zou hebben als De Jongs epos.

Wat is van méér belang? Ik weet het niet. En zeg nu eens eerlijk: zou u de laatste kwart eeuw het verschijnsel Lou de Jong hebben willen missen?

Nou dan!

Een lezer, E. A. Rekers uit Amsterdam, reageerde op dit artikel in een ingezonden brief aan de redactie van *Het Parool* (1 april 1981):

6 'Evenals P. W. Klein dat toegeeft aan het einde van zijn artikel, zou ook ik het verschijnsel Lou de Jong niet hebben willen missen in de laatste kwart eeuw. Evenals ik blijkt professor Klein het werk van De Jong echter niet goed gelezen te hebben. Ik deed dat uit tijdgebrek. Erger lijkt het me echter als je zo oppervlakkig leest als professor P. W. Klein. Ik kan me tenminste moeilijk voorstellen dat professor Lou de Jong in zijn geschiedschrijving de vervolging en uitroeiing van de Nederlandse joden heeft vergeten. Als Klein in zijn artikel opmerkt dat "de Tweede Wereldoorlog in Nederland niet meer dan een episode van weinig ingrijpend belang is gebleven", móet hij toch een heleboel bladzijden hebben overgeslagen.'